

Numărul 39.

Oradea-mare 28 sept. (11 oct.) 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8. pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Catastrofa Daciei.

— Roman istoric. —

(Urmare).

Erău niște întrebări acestea, la cari Filetus nu eră în stare să afle răspunsuri potrivite. Frica cuprinse toate spiritele, oamenii căutau să-și scape viața și în grăbirea lor febrilă cei mai mulți uitară de averi. Dar Filetus se decise a nu părăsi Sarmiseghetusa, până ce nu va primi știri pozitive despre soarta stăpânului său.

În fine, peste câteva zile petrecute în așteptare încordată, Filetus avu bucuria de a revedea pe stăpânul său, pe care îl creduse deja mort.

— Cum stai cu cercetările tale? — fu prima întrebare ce i-o adresase Bituvantis.

— Ar fi cu mult mai consult să-ți grijesci de viață, — răspunse cu bunăvoință sclavul. — Am ajuns zile grele și oamenii cei înțelepți se grăbesc să părăsească cât de în grabă capitala, care de a bună seamă nu va fi cruțată de visita neplăcută a barbarilor.

— Doară cei fricoși, ai voit să zici Filetus? — obiectă cam infruntător Bituvantis. Să știi înse că eu nu-s fricos și sunt decis a rămânea aici în Sarmiseghetusa până nu voi rădică tesaurul ascuns, de care acum am trebuință cu mult mai ardețoare decât ori și când. Împăratul e strimtorit din toate părțile, resvrătirea îngâmfatei Zenobia și revoluțiunea inscenată de contrarul său Septimius reclamă toată puterea lui înarmată. Dacia e avisată deci la puterile ei proprii să susțină vađa imperiului, până când Aurelian va reuși să repună pe protivnicii săi, ca apoi în urmă să alerge cu toată puterea imperiului întru apărarea Daciei. Guvernatorul provinciei a primit ordin să apere Sarmiseghetusa și împregiurimea ei cu ori ce preț. Îi lipsesc înse mijloacele trebuincioase, visteria țării e goală și ofertele benevole ale singuraticilor nici pe departe nu pot aco-

perii lipsele urgente. De aceea m'am decis să aduc acest tesaur, pe care poate zeii m'au îndreptat să-l descopăr, ca jertfă pe altarul nețărmuritei mele iubiri de patrie. De aceea culege-ți toate puterile spirituale, să putem ajunge cât de îngrabă în posesiunea tesaurului.

— În urma acestei nobile hotăriri, imi retrag sfatul ce ți-l dădusem — enunță serbătorește sclavul. De mâni me pun din nou la lucrare și am speranță că cât de îngrabă o să ajungem la ținta dorită.

Zilele se scuseră într'acestea în cercetări febrile. Filetus își petrecea tot timpul în pădurea din apropierea capitalei, unde aflase ruinele templului Zamolxis. Lucrarea sa inaintă de tot greoi, pentru că documentul eră defectuos și chiar acelea părți lipsiau din el, despre cari Filetus presupunea că au conținut espicările trebuincioase pentru fixarea hotărârită a locului unde eră îngropat tesaurul.

Într'o zi sosi timpul de care se temuseră toți. Oardele Goților, Alemanilor și Sarmatilor încungiurară Sarmiseghetusa și zădărniciară de odată ori ce încercare de comunicație. Filetus nu mai putea eși la ruinele templului lui Zamolxis.

Și aceasta pedecă chiar atunci i se puse în cale, când eră să ajungă la rezultatul dorit! Aceasta împregiurare îl necăjiă peste măsură atât pe el, cât mai cu seamă pe Bituvantis.

Într'o zi Filetus intră cu fața radioasă la stăpânul său, ținând în mână documentul zdrențuit și o tăbliță obdusă cu ceară.

Aerul vesel ce-l luase sclavul serios, pe ale căruia buze nu se iviă nici odată zimbet ușoratic, făcū pe Bituvantis să tresară de agitație.

— Ai isbutit? — îl întimpină Bituvantis sărind de pe scaun și alergând cu brațele deschise spre el.

— Da — răspunse acesta vesel și se puse pe scaun fără de a fi fost pofțit de stăpânul său. Iată aici e documentul și pe tăblița aceasta schița locului unde a stat templul lui Zamolxis.

Întinse pergamentul pe masă și începù a grăi cu glas tremurător de emoțiunea bucuriei :

— Acum sùnt în curat cu toate. Locul unde zace tesaurul e descoperit. Ascultă-me, stăpâne, să-ți desfășur tot lucrul acesta. Prima dată îți voiù ceti unele părți din document.

Luà apoi documentul de pe masă și începù a ceti într'o limbă necunoscută.

— Nu înțeleg nimic — observà Bituvantis cu neastempër.

— Ah, adevărat — se reculese Filetus ștergându-și fruntea asudată. — Uitasem în zăpăceala bucuriei ce me stăpânește, că tu nu înțelegi limba dacică. Îți voiù traduce pe latinește, de sine se înțelege, că nu din cuvânt în cuvânt, ci la înțeles.

Parcurse cu privirea primele șiruri și le tălmăci în următorul mod :

— „Eù tarabostosul Mucapor, după ce am vădut cu ochii proprii nimicirea patriei mele și am fost de față la moartea strălucitului rege Decebal, n'am uitat nici un moment cuvintele acestui eroù neasemnat cari mi le-a legat de inimă cu glas de moarte : „Mântuește din Dacia cât vei putea“ imi sună neîntrerupt în urechi versul regelui, care“

— Aici lipsește continuarea — esplică Filetus. — Nici nu sùnt curios a împleti mai departe prin combinațiuni rostul cugetelor lui Mucapor, care se numește tarabostos sau nobil. Pasagiul următor, cu toate că numai câteva cuvinte aù mai ramas din el, se poate întregi din istorie.

— „tradatorul Bicilis... tesaurul regelui... Sargeția... afurisitul fiù adoptiv“

— Acestea cuvinte se referesc de a bună seamă la faptul cunoscut din istorie, că divul Traian a aflat prin tradarea lui Bicilis tesaurul regelui Decebal, care l-a fost ascuns sub albia riului Sargeția. Din acest tesaur a edificat cuceritorul Daciei forul Traian din Roma. Cu mult mai însemnate sùnt pentru noi cele ce urmează :

— „în societatea fearelor sëlbatice țeseam din zi în zi planuri ca să alung pe urgisiti de Romani... bêtrân, nu știu până când voiù mai trăi. Dar speranța, că Daciù își vor pedepsi pe usurpatorii acestei țeri, nu me va părăsi nici în momentul morții. Trebuie să se ridice un eroù din sinul Dacilor, care să spele cu sânge lacrimile multe ce le-aù vèrsat părinții lor. Acestui eroù las eù toată averea mea, să o folosească spre eliberarea Daciei și spre nimicirea inamicului. Amicul meu Scardon, care nu m'a părăsit nici în miseria cea mai mare, va arătã la timpul seù acestui eroù unde am ascuns eù tesaurul... blăstêm, blăstêmul infricoșatului Zamolxis să se coboară pe capul aceuia, care ar folosi o parte cât de neînsemnată din acest tesaur spre scopuri personale și egoiste ! Trăiască Dacia !

Filetus depuse pergamentul și zimbi cu mulțumire.

— Numai atâtã e tot ? — se mirà Bituvantis descurajat.

— Tarabostosul Mucapor numai atâtã a scris — își frecã mâinile sclavul. — Dar spre norocul nostru pretinul seù Scardon a fost om mai înțelept. Iată aici, pe laturea aceasta, e scrisoarea lui, ascultă :

— „Anno ab urbe condita 881. Scardon Dacus. Acesta e al nouelea an, de când am asistat la arderea neuitatului și bunului meu stăpân și prieten Mucapor. De atunciã am trăit tot lângã fiica sa

Chilma, care dispăruse cu ocaziunea dărimării Sarmiseghetusei de cătră Romani și pe care stăpânul meu o deplânse ca pe moartă

... me apesã, căci vedeam pe zi ce mergea cum imi scad puterile și cum me apropiu de mormânt. De aș fi descoperit Chilmei locul unde e îngropat tesaurul stăpânului meu, aș fi provocat asupra sërmanului meu cap mânia lui Zamolxis. Dar totuș să nu duc cu mine în mormânt secretul tarabostosului Mucapor și să împlinesc porunca lui, am descris aici locul unde zace tesaurul și am pus acest document în biblioteca lui Flavus, care e bărbat legiuit al Chilmei. Să decidã zeii în ale cui mâni să ajungã averea prietinelui meu !

... mii de vase de aur și argint... rude de aur... Sarmiseghetusa la templul lui Zamolxis pe care l-aù dărimat Romanii... doue sute de pași... o stâncã acoperitã cu pãmânt... te coboară în pèriul ce curge pe sub zidul de cătrã resărit al templului și dărimã zidul care ascunde intrarea în peșterã. Nu te descurajã... micã... târește-te pe foale și vei ajunge într'un spaț mai larg, unde pot încăpea patru oameni. Bate de a mènuntul cu un ciocan pãretele și unde va sunã a gol te oprește... vei găsi o usã de fer pe care deschidënd-o vei putea intrã într'o altã peșterã unde vei aflã lãdile pline de aur. Ajungënd prin sfatul meu la tesaur, adã-ți aminte de blăstêmul tarabostosului Mucapor, și numai atunci te atinge de averea aceasta, dacã ești decis să o întrebuintezi pentru binele Daciei. Dacã ai folosi-o pentru alte scopuri, coboară-se pe capul teù blăstêmul meu ce-l rostesc acum, și care-l voiù repetã și în pragul morții !

Filetus depuse acum pergamentul și luà tâblița obdusã cu cearã.

— Iată, stăpâne, aici am schițat locul, unde a stat templul lui Zamolxis — esplică mai departe sclavul. — De când me ocup cu aceasta afacere, de atâtea ori am călcat în toate direcțiile acel teritor, încât icoana lui mi s'a imprimat în suflet. Dacã-mi închid ochii, îl vèd limpede, ca și când aș fi pe fața locului. Numai acestei împregiurări pot mulțumi, că mi-am putut continuã cercetãrile și după impresora-reã Sarmiseghetusei de Goți. Câtã vreme eșiam la fața locului, me țineam de cuvintele documentului și căutam după tesaur pe țermurii pèriului ce curge pe acolo. Și aceasta a fost cauza că n'am ajuns la țintã. Până ieri pe cuvintele din document „o stâncã acoperitã cu pãmânt“ nu pusesem vre un deosebit pond. Mësuraud inse ieri din întèmplare dinstanța dintre templu și aceasta stâncã, care e desemnatã aici, spre mirarea mea aflai că aceea e chiar de doue sute de pași de departe de templu.

„Aceasta descoperire, în sufletul meu, deșteptã o idee luminãtoare. Până atunci nu me gândisem la aceea, că apele își schimbã cursul. Imi închisei ochii și-mi imputerii mintea să mi revoc în memorie aceasta stâncã și împregiurimea ei. Imi adusei aminte că solul la picioarele acestei stânce poartã semne hotãrite, că pèriul care acuma o ocolește în distanța de patruzeci de pași, în trecut a putut curge imediat pe lângã ea.

(Va urmã.)

Tit Chitul.

B l e s t e m u l.

— Tragedie. —

Treî acte în versuri.

(Urmare.)

ACTUL II.

Un salon boeresc; giur împregiur divanuri.
Vre-o cinci uși dau în camerele de alături.
În fund, spre dreapta, salonul pare a formá o altă cameră
mascată cu draperii ce cad în jos.
În fund, spre stânga, geamuri multe formând ca un pă-
rete de sticlă.
În față o panoplie cu iatagane și pistoale.
Unsprezece ore noaptea.

Scena I.

ROXANDA, STROE.

Roxanda ține o luminare în mână. Stroe vine din fund
și vorbește cu ea.

ROXANDA.

Gata-i?

STROE.

Da! își pune haîna.

ROXANDA.

Vine?

STROE.

Da!

ROXANDA.

Îa seama bine :
Fără sgomot, — în tăcere...
Pași ușori și cât mai iute.
Veđi, Eracli să nu vie.
De ne prinde, pierdem totul ; —
Unde-i el?

STROE, arată spre stânga.

Colo.

ROXANDA.

Închide.

Pune ivărul la uše.

Stroe trage ivărul la ușa indicată.
Bine! Deci Eracli este?

STROE.

Groaznic! Urlă 'n el mânia.
Mai întei a stat ca piatra,
N'a rostit nici un cuvânt.
Crunt rotia în giuru-i ochii
Și scrâșniá din dinți... În urmă
A luat de mâni pe Tudor
Și i-a spus: „În noaptea asta,
Simț, — un glas ciudat îmi strigă, —
O să fie un omor!“
A oprit apoi pe Jani
Pentru toată noaptea 'n casă.

ROXANDA.

L-a oprit?

STROE.

Da, da, stăpână.

ROXANDA.

Și zicea?

STROE.

„Jupâne Jani,
Staî cu mine; am nevoie!

Ți-am jurat că-ți dau pe Lia,
Și să șei că-mi țin cuvântul!
Azi Roxanda și cu fata
Nici n'aú vrut să stea la masă!
Ce veđi tu în asta, Jani?
Nu i așa că sînt la mijloc
Lucruri mari, — căci astă seară
Un străin a fost în casă.
Nici Roxanda și nici Lia
N'aú voit ceva să-mi spună...
Ele-ascund vr'un Turc desigur.“

ROXANDA.

Doamne, ah!... Bêtrâne Stroe
Cum aflat-ai?

STROE.

Am pândit

Pentru buna mea stăpână,
Pentru liniștea-i, la care
Țin mai mult decât la viață.

ROXANDA, își șterge o lacrimă.

Bunul meu bêtrân...

STROE.

Boerii

Aú făcut un sfat în urmă,
Și... Sfârșitu-l șei: mi-e frică
Să nu vie prin odăi.

ROXANDA.

În etacu-mi n'aú să cate,
Căci de ani și ani, Eracli
Nu 'ndrăznește 'n el să intre;
Șcie cât de drag îmi este!

După o paușă.

Prea 'ntârzie-Ali... Nu vine?

STROE.

Vine! Dar me ierți... e poate
Reu ce faci... chiar în etac!
Dacă-l aff' ascuns acolo?

ROXANDA.

Voiú să-l apăr și alt mijloc
Nu-i mai bun decât acesta.

O paușă. În vârful picioarelor, Stroe merge spre ușa de
unde a venit la începutul actului, o deschide.

Scena II.

ROXANDA, ALI, STROE.

STROE.

Haî, Ali.

ROXANDA, vine înaintea lui Ali, și blândă.

Dormiai! Ne iartă:

Ți-am curmat de-odată somnul!
Trebuía, — mi-e martor, Domnul.

ALI.

Nu-i nimic.

ROXANDA.

Cum nu! Drept sfinte

Orî și când, noi Moldovenii,
Am păstrat cu bucurie
Obicefurile vechi.

Vaî! în casa asta astăzi
Nu sînt singură stăpână
Și de-aceea...

ALI.

Înțeleg.

Vrei să plec...

ROXANDA.

Nu!

ALI.

Sunt dator,
Căci nu vreau să-ți turbur pacea.
Sunt prea mult aci, domniță.
Mulțumesc, ai fost prea bună;
Și din inimă, știu bine,
M'ai primit și-ai zis: „remâi“.
Dar...

ROXANDA.

Nu! n'ai să pleci, ei numai...

ALI.

Vre un soț, sau frate poate,
Vre-un dușman, sau cine știe
Stă 'n răspântii și pândește.
Eu sunt Turci și cine-ascunde
Pe-un fugar ca mine, Grecii
Pot să-l ia în vrajbă. Nu,
N'am să stau mai mult aicea.

ROXANDA.

Ai să stai... îți cer... te rog!...

ALI, cu căldură în vreme ce Roxanda dă o deosebită atenție vorbelor lui. Stroe, care pândise ascultând la ușa, se apropie și el, ascultă cu o emoțiune mereu crescândă.

Viața mea nu te 'ngrijească.
Stai pe pace! las' să fug!
Nici nu țin atât la viață
Și nici n'am de ce să țin.

ROXANDA.

Nu vorbi așa!... Ai mamă?
Poate-o soră? Poate-un frate?

ALI.

Soră! mamă! frate! eu!
Unde s ei? în care parte?
Cum li-e chipul? Cum li-e portul?
Mai trăesc sau sunt ei morți?
Nu 'ntrebă să-ți spun de dênșii,
Lasă rana mea închisă,
Lasă inima să doarmă,
Căci cenușa stă cenușă
Nu s'aprinde nici în foc.

ROXANDA.

Spune... spune...

ALI.

E demult, —
Nici nu știu câți ani de-atuncea.
O! mi-aduc ca 'n vis aminte...
Eram mic. Trăiam pe brațe
Calde, albe, de femee;
Resfătat eram cu vorbe
Dulci ca murmurul de ape,
Și-adormiam ades în cântec
Și 'n șoptiri de graiuri ceresc.
Ce a fost? nu știu eă singur,
Dar veni o zi grozavă:
M'am trezit fugind prin codri,
Dus cu sila de-oameni reî.

Îngrozit plângeam! — dar nimeni
Nu venia să me mângăe;
Nici un glas mai blând în giuru-mi,
Nici o vorbă, vai, nimic!
Fețe negre, dinți de fiară,
O! îi ved și-acum 'nainte.

Roxanda plânge.

O! me iartă! Plângi domniță,
Ești prea bună pentru mine.
Am mers prea departe... lasă...
Șterge lacrămile... plec!

ROXANDA.

Nu! Remâi și spune-mi totul!

STROE.

Spune! spune!

ALI.

Mai târziu,
Ce-a mai fost eu nu țin minte!
Știu atât: am crescut mare
Printre Turci, și mi-a fost bine...
Mi s'a spus că n'am nici mamă
Și nici tată, — că de-aceea
M'a ales Alah în oastea
Enicerilor...

ROXANDA.

O, Doamne!

Pausă.

Spune! ce-a mai fost în urmă?

ALI.

Am venit aci cu Turcii.

Amintindu-și.

Totuș... da! în Târgrad
Un bătrân unchiaș adesea
Îmi vorbiă de țara asta.
De la el știu graiul vostru,
Și prin el de mai 'nainte
Cunoșteam puțin Moldova.

ROXANDA, plânge.

Doamne! Doamne!

ALI.

Dar ce este?

STROE, se apropie de jetul în care a căzut Roxanda. Îi ia mâinile, vorbește când lui Ali, când Roxandei.

A avut un fiu pe care
L-au furat țigani!

Haide,

Nu mai plânge... fiu mai tare.

Ridicând ochii.

Cum o doare, și cum simte!
Aș voi să plâng în locu-i,
Rana ei s'o 'nchid cu lacrămi.

Lui Ali.

Ca și fiul ei, desigur,
Smuls ai fost din brațul mamei;
Ca și tine, fiu-i poate
A fost dus la Turci zălog!

(Va urmă.)

Ludovic Dauș.

Frumoasa satului.

M a m a.

Schiță de pe timpul asediului de *Alphonse Daudet*.

În dimineața aceea me dusesem pe Mont Valérien, ca să cercetez pe amicul nostru, pe pictorul B... sublocotenent în garda mobilă a Senei. Tinerul se află tocmai în gardă; nici un chip deci să-l poți urni din loc.

Nu mi-a remas alta de făcut, decât să me preumblu dimpreună cu el în dreapta și 'n stânga, pe dinaintea ușiței fortului, povestind despre Paris, despre război și despre scumpii noștri cari sunt departe de noi... Dintr'odată își intrerupe vorbirea sublocotenentul meu, care rămăsese, pe lângă toată tunica sa militărească, însuflețitul pictor de altădată, stă pe loc și me prinde de mână.

„Uite! Ce frumoasă păreche! — imi zise pe șoptite și cu coada ochilor sei suri, aprinși dintr'odată ca ochiul unui câne de vânat, imi arată două siluete venerabile, cari tocmai apăruseră pe platoul muntelui Valérien.

Într'adevăr, o păreche drăguță de tot! Bărbatul într'o redingotă lungă, cafenie, cu guler de catifea verde, care seamănă a mușchiu, slab, mititel, roșcat, cu fruntea scundă, ochii rotunzi și cu cioc de huhurez. Un cap plin de increțituri, cu un aer serbătoresc și plin de prostie. Pentru a termina; o pungă cusută cu flori, de unde-și scotea gâtul o sticlă și sub brațul celalalt, o cutie de conserve, vecinica cutie de tinichea, pe care de aici încolo nu o mai pot vedea parisienii, fără ca să nu-și aducă aminte de blocada lor de cincii luni de zile. Din femeie nu se vedea la început decât numai o gigantică pălărie și un șal vechiu, în care se 'nvelise strins, de sus până jos, ca și când ar voi să-și dea și mai bine miseria pe față; apoi, dintre pantlicile vechi ale capotului își făcea apariția un nas ascuțit și câteva șuvițe de păr sur.

Când ajunseră pe platou, stătù bărbatul locului, ca să-și ia răsuflet și să-și șteargă boabele de sudoare de pe frunte. Nu-i vorbă, nu-i atât de cald acolo, sus, mai cu seamă pe o ceață din luna novembre; dar veniseră atât de repede!...

Femeia nu stătù pe loc. Mergând de-adreptul spre porțiță, ne privi un moment stând la îndoială, ca și când ar voi să ne agrăiască; dar — fără îndoială — pusă în respect de galoanele oficerului, ea preferă să se îndrepte spre sentinela și auđi cum o întrebă rușinoasă, dacă poate vorbi cu fiul ei soldat în garda mobilă a Parisului, în regimentul al șaselea, batalionul al 3-lea.

— Stai numai aici, îi zise sentinela, voiă lăsa să-l chieme.

Plină de bucurie, par' că i s'ar fi ridicat o piatră de pe inimă, se reîntoarce la bărbatul ei și amândoi se aședară la o parte, pe marginea unui șanț.

Așteptară aici vreme îndelungată. Mont Valérien este atât de mare, are atâtea curți, bastioane, casarme și casemate! Să cauți un soldat din regimentul al șaselea printre zidurile astea încălcite, aședate între cer și pământ! Mai pune, că pe timpul acesta fortul geme de toboșari, de gornisti, de soldați cari aleargă în ruptu-capului. Aici se schimbă garda, dincoace se împarte pâne, colo un spion plin de sânge, pe care-l mână Fraes-Tirorii cu patul pușcii, dincolo țeranii din Nanterre, cari vin să se jeluască generalului. O stafetă vine în goana calului,

călărețul e țepăn la picioare de-atâta călărit, calul e plin de sudori. Catiri aduc de la avant-posturi pe scaune răniti, cari se clatină pe spatele lor și gem ca miei bolnavi. Mategoți, cari trag din răspuțeri la sunetul fluierului și a îmbărbătarilor de „hissa! ho!“, un tun nou la deal, un păstor în pantalon roșii mână turma fortului înainte, cu gârbaciul în mână; toate astea merg, vin, și se încrucișează prin curți și se împing sub poarta fortăreței, ca sub intrarea scundă a unui Caravanseraii al Orientului.

— „Numai de n'ar uită pe băiatul meu! — își ziceau într'aceea ochii sêrmaneii mame și la fiecare cincii minute se sculă, se apropiă stângace de poartă, aruncă câte o privire în curte lipindu-se de zid; dar nu mai voiă să întrebe nimic, de frică să nu-i ia în ris băiatul. Bărbatul ei, încă și mai timid decât ea, nici că se mișcă din colțul lui și de câte ori se reîntorcea nevastă-sa cu inima îngreunată și se reședă pe locul ei, se observă, că o muștră din cauza neliniștei ei și că-i dă explicații despre datorințele serviciului, cu niște gesturi a unui imbecil, care se face că pricepe lucrul de minune.

Am fost pururi curios să observ aceste mici scene tăcute și intime, pe cari mai mult le găcești decât le veđi, aceste pantomime ale stradei, cari te interesează, dacă ai pribegit cândva în lume și cari îți destăinuiesc printr'un singur gest o existență întregă; ce me captivă înse aice, eră stângăcia, năvitătea persoanelor mele și eram într'adevăr mișcat urmărind în mimica lor expresivă și sinceră toate peripețiile unei mișcătoare drame familiare...

Par' că vedeam pe mama zicând într'o bună dimineață:

— „Știi că me supără acest domn Trochu cu străjile lui?... Sânt deja trei luni de zile de când nu mi-am vedut feciorul?... Vreați să-l string la piept“.

Tatăl timid, nepractic, speriat chiar la gândul că va trebui să facă pașii de trebuință, ca să-și capete permisiune, încercă mai întâi de toate să o desmânte.

— „Nu te mai gândi la asta, draga mea. Muntele ăsta Valérien este cam depărțitor... Cum vei ajunge acolo fără de trăsură? Pe lângă asta mai e și citadela! Femeile n'au intrare!“

— „Voiă ajunge eu în lăuntru, — zice mama și, fiind că el face toate ce voește ea, il pune pe drum pe la comitat, pe la statul-major, pe la comisar, nădușind de frică, tremurând de frig, lovindu-se pretutindenea, greșind ușile, așteptând câte 2 ore întregi la câte un birou și — în sfârșit — vedând că a umblat greșit. În sfârșit, cătră seară, se reîntoarce în busunar cu permisiunea guvernorului... A doua zi, dimineața s'au sculat cu cântatul cocoșilor, pe frig și la lumina lampei. Tatăl își face de lucru cu o coaje de pâne, ca să se mai încăldească, dar mama n'are foame. Preferă să dejuneze afară, cu fiul ei. Și pentru ca să cinstescă pe sêrmanul soldat, iute, iute pun în busunare provisiunile asediului, ciocolată, fructe în conserve, o sticlă de vin, toate, până la cutie, o cutie cu opt franci, pe care o păștrău cu mare grije pentru zilele de supremă lipsă. Iată-i că au plecat. Când au ajuns la șanțuri, tocmai deschideau porțile. Trebuiau să-și arate permisiunea. Mama eră cu frica 'n sîn! Dar nu! Toate erau în ordine.

— „Lăsați-l să treacă! — zise adjutantul în serviciu.

Abia acum răsuflă mai liniștită.

— „A fost foarte bun oficerul“.

Și repede, ca o potârniche, aleargă mai departe. Bărbatul are mare necaz să țină pas cu ea.

— „Cum alergi, dragă!“

Dar ea nici nu-l ascultă. Colo, sus, printre nori, muntele Valerien i face semn

— „Vino repede... am ajuns“.

Acuma, că a ajuns, se începe o nouă teamă. Dacă nu-l vor găsi! Dacă nu va veni!

De-odată o veduți tresărind, bătând pe bătrân de umere și sărind în sus dintr'odată.

Eră el!

De departe, de sub poarta cetățuei, îi recunoscuse pașii.

Când apărură, părea că se iluminează întreagă fațada fortăreței.

Eră un tinăr sdravên, frumos, pe cinstea mea! eră bine crescut, cu mielul în spate și cu pușca în mână... Cu fața luminată, cu o voce veselă le strigă:

— „Bună ziua, mamă!“

Și îndată dispărură și miel, și manta, și chasse-pot sub pălăria cea mare. Apoi urmă tatăl la rând, dar asta merse mai repede. Mama voia toate numai pe seama ei. Nu se mai sătură...

— „Cum îți merge? — Ești îmbrăcat călduros?... Cum stai cu rufele?“

Și sub crețele capotului observai o privire plină de dragoste, cu care-l cuprindea din creșcet până în tălpi, în mijlocul unei ploii de sărutări, de lacrimi și zimbete; își răsplătia gingășia de mamă ținută în frâu timp de trei luni de zile. Și tatăl eră foarte emoționat, dar nu voia să se arate. Observase, că băgam de seamă și elipia din ochi, ca și când ar vrea să ne spună:

— „Iertați-o... este femeie“.

Un signal de goarnă veni să strice fără de veste această bucurie.

— „Trimbiță să ne adunăm, — zise tinărul. Trebuie să me duc.

— „Cum! Tu nu dejunezi cu noi?“

— „Nu! Nu pot... Sunt de pază pentru 24 de ore, sus de tot în fort.

— „Oh! — suspină sërmana femeie; și nu putu să mai zică altceva.

Se priviră un moment toți trei plini de spaime. Apoi zise tatăl, luând cuvântul:

— „Ia cel puțin cutia. — O spune cu un glas sfășietor, cu o expresie a feții emoționată dar totodată comică, a unui gourmand, care se sacrifică. Dar în vâlmășagul și emoțiunea despărțirii, nu găsiu afurisita de cutie, de și o căutau în ruptul-capului; își eră milă să vedă aceste mâni tremurânde nervos, cari căutau în toate părțile; să audă glasurile tremurătoare, cari întrebau mereu: „Cutia? Unde-i cutia?“

Nu le eră rușine să amestece acest mic detaliu în această mare durere... După ce au găsit cutia, s-au îmbrățoșat lung, pentru ultima oară și fiul se grăbi să intră în fortăreață.

Gândiți-ve, că au bătut pentru acest dejun un drum lung, lung, că și-au promis o serbătoare mare, că mama n'a dormit noaptea întreagă din cauza asta; și spuneți-mi dacă există ceva mai dureros,

decât excursiunea aceasta neisbutită, decât acest colț de paradis întrevădit și închis dintr'odată atât de brutal?!

Mai stătura pe acelaș loc încă câțva timp, cu ochii îndreptați spre poarta fortăreței pe unde dispăruse fiul lor.

În sfârșit se scutură din vis bărbatul, făcând o întorsetură de jumătate, tuși de două sau de trei ori cu un aer foarte grav și zise, după ce-și întări vocea:

— „Vino! Să mergem, mamă!“

Apoi ne salută grav și prinse brațul nevestei sale.

Eu îi urmării până la cotitura drumului. Tatăl părea furios. El își scutură busunarul cu gesturi desperate... Mama, ea părea cu mult mai liniștită.

Ea mergea pe lângă el cu capul plecat, cu brațele lăsate în jos.

Dar, din timp în timp, mi se părea că ved cum tremură convulsiv umerii ei slabi sub broboadă.

1903.

Trad. de

Horia Petra-Petrescu.

Doine și hore poporale din Banat.

(Auzite de la N. Ursu din Chișoda.)

Iubește nană iubește,
Cu cine ți se lovește,
Și cu mine și cu altul,
Numa să nu știe satul;
Nu iubi pe orî și cine,
Să-ți faci neamul de rușine;
Iubește unul frumos,
Că și neamul ți-i falos.

Nu gândi mândro gândi,
Că dacă nu ne-om iubi,
În apă m'oi asvêrli.
Și nu gândi mândro gândi,
Că dacă nu ne-om iubi,
Alta nu voi mai găsi;
Galbioară ca și tine
Voi găsi în toate zile,
Galbină ca dumneata
Totdauna voi află.

Mândruliță de demult
Mult mi-ai dat gură mprumut;
De seară ești vin la-voi,
Să-ți dau gura înapoi,
Căci d'oi prinde ca să mor,
Nu voi să-ți rămân dator.

Badea cu mustață neagră,
Șede în poartă și me întrebă,
De câți ani i-am fost eu dragă?
Frunză verde rozmarin,
Eu ț-am fost un an deplin,
Frunză verde de trifoi,
Iac' acum merge pe doi,
El ș-a prins altele noi,
Pe mine m'a dat napoi,
Pentru vorbe muerești
Și minciuni copilărești.

Sălcie cu creanga în apă,
Plânge mândruța de creapă,
Că n'are draguț să-i placă.

Oradea-mare, 1903.

Nicolau Firu
învățător.

Palme ... istorice.

Maî întei, țin să ve declar că aci nu va fi vorba de faimoasele palme ale Academiei franceze, ci de celelalte palme, de origine mai puțin academiciană... Ba încă, am putea zice că ele n'au nici în măneca palmei cu palmele academice...

Istoria a avut să înregistreze adeseaori câteva palme cari au devenit cu chipul acesta istorice.

Așă, prima de care pomenesc istoria, e palma pe care faimoasa regină Elisabeta a Angliei a aplicat-o contelui de Essex, vice-regele Irlandei. Într'un consiliu de stat, contele de Essex infuriat, îi întoarse spatele în chip ostentativ. Infuriată, regina îi cârpi — ca să zicem astfel, — o palmă zdravănă.

Și, dacă lucrurile s'ar fi oprit aci, poate că posteritatea n'ar fi aflat nimic despre palma aceasta, — dară în 1682, un autor dramatic englez a adus-o pe scenă, în piesa: „Amoresul nefericit, sau contele de Essex“. În urmă Voltaire și Laube, au scris și ei doue piese în cari aduceau pe tapet chestia... palmelor. În „Le Cid“, Voltaire pune pe un grande spaniol să tragă altuia o palmă, iar Laube readuce în scenă palma reginei Elisabeta a Angliei.

*

De altfel reginele Angliei cam aveau mare plăcere în cârpițul palmelor.

Așă, regina Anna trăgea palme ori de câte ori i se presintă ocasiunea — și când nu i se presintă ocazia, e căută...

Se pare că dânsa învățase... sportul acesta de la ducesa de Marlborough care avea o... digitație și o ușurință în a mânui palma, extra-ordinară...

Într'o zi, în fața apartamentelor reginei, un tânăr ofițer care era de gardă acolo, nu se putu opri a nu sărută spatele gol, alb și delicios al unei *chambermaid*... Operațiunea aceasta mai mult ca plăcută — și cât îl invidiez! — neprevădătorul ofițer o făcu înse fără să observe că în acelaș moment eșia din apartamentul regal și marea maestră de ceremonii a Curții, ducesa de Marlborough. Fără multă vorbă, ducesa îi aplică, — cu abila-i mână — o palmă zdravănă. Ofițerul nu întârziă de a cere reparație — și obrazu-i fu reparat, puțin mai în urmă, cu un decret regal prin care era înaintat la gradul de maior. E drept înse că și ofițerii și soldații îi ziceau *colonelul-palmă* (colonel Mauthlap).

*

O să-mi ziceți, fără indoială, că palmele acestea erau la modă acum câteva sute de ani...

Ei bine, nu-i așă. Chiar regina Victoria, în 1852, a aplicat micului prinț Eduard o palmă, — e drept foarte ușoară, — pentru că, contrar dispozițiilor luate, atinsese cu mâna diamantele reginei Spaniei, ce erau espuse în palatul expoziției de atunci din Londra.

Micul prinț nu e altul decât marele rege Eduard VII de azi... Fără indoială că acea palmă nu va fi fost singura pe care el trebuie s'o fi primit de la însași regala mână a regalei sale mame...

Se mai zice — gurile rele, fără indoială, — că regina Victoria făcea cadou, din când în când, cameristelor sale, câte o palmă, când le prindea făcând ochiade prea... deochiate regalului și frumosului său soț, prințul Albert de Coburg... Ba. unii merg și mai departe și spun că regina îl onoră chiar pe soțul

ei cu daruri de asemenea natură când îl prindea „in flagranti“ la cele câteva... „preuves d'amour“...

*

Doamna de Maintenon, celebra prietenă a lui Ludvic al XIV-a, avea și dânsa obiceiul de a împărți grațiosității de asemenea natură...

Așă într'o seară, la o serată pe care o dăduse, ea observă prezența în salon a unui gentilom care persiflase în câteva epigrame cam picante „prietenia“ pe care dna de Maintenon o avea pentru rege. Îl luă la o parte, având aerul că vrea să-i comunice un secret de mare importanță...

Când îl lăsă singur, în urmă, marchisului nostru îi curgea sângele din nas și dna de Maintenon chemă slugile ca să-i dea ajutor, căci sërmanul om avea o „emoragie“.

*

Se vorbește mult de o palmă pe care Petru cel Mare a dat-o în timpul unei serate de la palat, unei domnișoare Ana Monș de la Croix, o franțuzoaică drăguță care refușă înse curtea asiduă ce i-o făcea țarul tuturor rușilor.

În schimb, câțiva ani mai târziu, cu ocazia unei visite pe care Petru cel Mare a făcut-o la Berlin, el fu entusiasmă la culme de frumusețea contesei de Bayreuth și o cuprinse în brațe, fără multă vorbă...

Contesa căută să se scape din mâinile țarului cârpindu-i cu ocazia aceasta câteva palme...

Îată cum descrie dânsa, în memoriile sale, împregiurarea: „Cum me vedu, țarul me luă în brațe și me sărută cu atâta pasiune, că-mi acoperi toată fața cu buzele sale(?) Îi trăsai mai multe palme și me ferii cât putui mai mult...“

Probabil că espansivul împărat luă palmele astea drept mângăeri de dragoste...

Chestie de optică...

*

Dar Catarina II-a, faimoasa „Semiramidă a nordului“ cum îi plăcea să i se zică, avea obiceiul să împartă palmele cu o dârnicie într'adever imperială.

De obicei ea trăgea palme numeroaselor amante ale soțului ei, nebunul Petru al III-lea — iar acesta, la rëndul său, onoră cu aceleași grațiosități pe... favoriții împărătesei.

Eră, cu alte cuvinte, un fel de concurs de... palme neacademice.

*

Până acum am vorbit, cum vedeți, numai de palmele acelea cari au avut deosebita cinste de a figură în istorie.

De palmele acelea banale moderne, cari se schimbă pe fiecare zi, și ale căror incasatori nu au de loc pretenția să remănă nemuritori, — n'o să ne ocupăm...

Să lăsăm dar ca cortina să cadă peste toate obrazurile acestea...

Fortunio.

La bărbier.

Păcală se tunde; după ce operația e sfârșită, bărbierul îi dă o oglindă în mână ca să judece efectul.

— E bine așă perul, dle?

Clientul se privește cu atențiune, apoi, înapoi ind oglinda, se întinde în fotoliu și zice:

— Nu, ceva mai lung, te rog!

Mutra bărbierului.

Cronica modei.

Coafura.

Fiecare dintre cetitoarele noastre de sigur se întreabă :

— Care este peptenătura la modă ? Cum anume trebuie să me pieptăn ?

Iată o problemă de cochetărie femeiască greu de rezolvat, mai ales când nu cunoaştem figura persoanei care-şi pune această întrebare. Din fericire peptenătura joasă, care singură-î la modă acum, se poate aranja în mai multe feluri, ţinând seamă de tipul şi vârsta persoanei şi de culoarea părului. O femeie se va pieptăna mai mult sau mai puţin jos, după cum îi sînt şi trăsăturile feţei. Aşa de exemplu, se va pieptăna jos de tot dacă are trăsăturile foarte regulate, ceva mai sus în cazul contrar.

S'a spus adesea că peptenătura joasă este mai favorabilă brunelor decât blondelor; aceasta este înse o regulă cu foarte multe excepţiuni. Ce-î drept, se pare, că unul din meritele peptenăturii joase este că în genere, cu o mică schimbare de detalii, convine la mai toate fisionomiile. Sfatul cel mai bun este următorul : Priviţi-ve bine în oglindă şi adoptaţi peptenătura joasă care vi se pare că v'ar aranja mai bine. Rolul nostru este acela de a spune care-î peptenătura proclamată de modă.

Cu coada pe spate se pieptăna numai fetele, cari şi-o leagă cu o panglică neagră. Femeile tinere înse îşi fac concîul în mijlocul capului, nu „à la grecque“, ci puţin mai mic şi şi-l împodobesc cu nişte „zulufaşi“ pentru a nu strică vîrfurile părului frizându-l. De altminteri aceşti zulufaşi înlesnesc peptenătura fiind că sînt aşezaţi după terminarea concîului şi nu se mai observă dacă nu este bine făcut.

Mult mai grea este aranjarea părului, care împodobesc fruntea ! Aceasta depinde de graţia, farmecul şi atracţiunea figurei. O femeie bine pieptănată, fie ea chiar urită, pare drăguţă, pe când un defect de gust sau de armonie în aşedarea părului, poate să urîtească o frumuseţe cât de mare. Nu-mi mai aduc aminte cine a spus : „Femeia elegantă îşi prezintă figura prin arta ce pune în pieptenătură“.

Sînt o mulţime de moduri de a-ş aşedă cineva părul pe frunte. În privinţa aceasta moda este foarte liberală. Ea dă voce acelor ce le stă bine aşă, să păstreze o aureolă în giurul obrazului. Aceasta aureolă va fi foarte înaltă, fie că va fi susţinută de „crêpoane“, fie că va fi umflată cu piepteni cu dinţii mari sau că se va udă părul cu ape cari îl fac mătăsoş şi moale.

E un fapt constat azi că mai toată lumea inclină spre peptenătura cu „tîmple“, nu înse înse şi mari cum se pieptăna Cléo de Mérode, ci cu tîmple lăsate mai în voi.

Se poartă mult şi tîmplele lăsate mult peste frunte şi ridicate spre tîmple ; în cazul acesta înse,

părul trebuie să fie umflat în amîndouă părţile. Sînt multe brunete frumusele, cari obicinuesc a-ş face tîmplele foarte neregulate. Această modă le stă de minune. Pe blonde şi pe damele mai în vîrstă nu le aranjează de loc.

Pieptenăturile de oraş şi de serate sînt aceleaşi. Azi nu mai vedem prin baluri pieptenături de aceea pretenţioase şi foarte complicate, graţie cărora femeile luau înfăţişarea unor păpuşi de ceară, a căror buze de purpură se întredeschideau ca la păpuşile de pe la vitrinile „coafurilor“. Sub pieptenătura obicinuită, figurile femeieşii sînt în totdeauna mai simpatice, surîdînd fără sfortare şi fiind graţioase de la sine.

La o coafură atât de simplă şi naturală nu se adaugă decît un buchet de garoafe, aşedat ceva mai jos de ureche, sau două tufe de flori exotice aşedate la fiecare tîmple şi cari se armonisează foarte bine cu peptenătura cu tîmplele mici, despre cari am vorbit mai sus.

LITERATURĂ.

Un nou volum de nuvele de Carmen Sylva. Majestatea Sa Elisabeta, regina-poetă Carmen Sylva a României, a scos la lumină o nouă lucrare a sa, un volum de nuvele intitulat : „În luncă“. Volumul este dedicat artistului favorit Enescu şi e înzestrat cu tablouri colorate, după originalele distinsului pictor român Grigorescu. Presa străină se pronunţă foarte favorabil despre noua lucrare a reginei-poete.

Congresul ştiinţific din Bucureşti. Duminecă s'a deschis la Bucureşti al doilea congres al Asociaţiunii române pentru înaintarea şi răspîndirea ştiinţelor, fiind de faţă elita societăţii române culte. Şedinţa de deschidere a fost presidată de dl profesor C. I. Istrati, preşedintele Societăţii. Congresul a fost salutat în numele capitalei Bucureşti de dl I. Căşărescu, prim-ajutor de primar; iar în numele universităţii de dl C. Dimitrescu-Iaşi, rectorul universităţii. Apoi a vorbit dl Dim. Sturdza constatînd că congresul acesta este cea mai vie dovadă de progresul ţării. În perioada de muncă uriaşă şi de dezvoltare naţională, regele a fost sfătuit de frunte, înţelept şi viteaz conducător al neamului românesc. Dl C. I. Istrati ţine un discurs arătînd progresul ştiinţei. În fine se votează o telegramă omagială regelui, apoi se alege preşedinte al viitorului congres dl profesor dr. I. Felix. După miezăzi s'a deschis expoziţia ştiinţifică. Discursul de deschidere a fost rostit de dl Istrati, cărui i-a răspuns dl ministru Haret. Apoi toţi cei de faţă, conduşi de dl dr. Istrati au vizitat expoziţia admirabil instalată. Toţi au ramas surprinşi de progresele uimitoare pe cari le-au făcut ştiinţele şi industria naţională.

Scrieri, conferinţe, discursuri. Dl Nicolae Bălănescu a scos la lumină sub titlul acesta la Bucureşti un volum care conţine întîi nişte impresii de călătorie prin Norvegia; apoi cîteva nuvele, poezii, reflecţiuni despre romanul „Quo vadis“, conferinţe, dintre cari remarcăm ceea despre personalitatea lui Hamlet, în fine vîo două discursuri parlamentare. Volumul ne ofere dar întreaga activitate literară a autorului.

Carte de şcoală. A eşit de sub tipar la Braşov : „Limba maghiară“, manual pentru şcolile populare, pe baza planului de învăţămînt, de T. Petrişioru. Editura Ciurcu în Braşov. Preţul 40 bani.

T E A T R U.

De la Teatrul Național din București. În ajunul deschiderii stagiunii, ziarul „Voința Națională” ne dă informații foarte îmbucurătoare, privitoare la pregătirile ce se fac. Dl Șt. Sihleanu, director general al teatrelor, a trimis o circulară de invitare tuturor familiilor de elită din București, prin care le roagă să se intereseze puțin și de mersul Teatrului Național. Resultatul acestei circulări a fost fericit. Direcția teatrului a deschis un abonament pentru reprezentațiile de marți; se aude că toate cluburile și aproape toți aceia cărări direcția s'a adresat, au primit cu plăcere să se aboneze la aceste reprezentații. Marțile vor fi adevărate festivale artistice, căci în aceste zile se vor juca premierele: atât piesele originale cele mai alese, cât și traducerele operelor celor mai de valoare. Se va da o îngrijire specială acestor reprezentații. Ziarele de asemenea au hotărât să dea o atenție deosebită anul acesta teatrului. S'a mai prezentat direcțiunii Teatrului Național următoarele piese: „Pentru steag” dramă de maior Conta și „Ștregării femeesei” comedie într'un act.

Societatea pentru fond de teatru român.

Anunț. Rog respectuos pe toți acei P. T. domni, cari au a espedă bani pe seama Societății pentru fond de teatru român, a se adresă direct la cassierele Societății, dl Nicolae Petra-Petrescu, care locuiește acum în „Fófeld”, per Ujegyház (Szeben m.) Tot cu aceasta ocaziune mai rog și pe P. T. domni, cari aranjază reprezentații teatrale de diletanți, să binevoiască a-mi trimite și mie o invitare tipărită, ori dacă nu se tipăresc invitări, a-mi comunica prin o carte postală, când s'a dat reprezentațiunea, titula și autorul piesei jucate și numele aranjatorilor, pentru a da date esacte despre mișcarea teatrală de la noi. Brașov, 3 octombrie n. 1903. Cu deosebită stimă dr. Iosif Blaga, secretar al Societății pentru fond de teatru român.

Serată artistică literară în Budapesta. Dl Zaharia Bârsan, bursier al „Societății pentru crearea unui fond de teatru român”, a anunțat pe joi, în 8 octombrie n. la orele 7¹/₂ seara, în sala de la otelul „István Főherczeg” (V. ker., Akadémia-utca 1), cu concursul dnilor A. Russu și Oct. Goga, serată artistică-literară cu următorul program: 1. Cuvânt introductiv, 2. Satira III de Eminescu, Zaharia Bârsan. 3. Doine naționale executate de Alesandru Russu. 4. Conferință, de Octavian Goga. 5. Greva ferarilor de Fr. Copée, Zaharie Bârsan. 6. * * A. Russu. 7. Declamațiuni, de Zaharia Bârsan.

Teatrul român în Ardeal. Sub asest titlu „Voința Națională” din București serie următoarele: „Ideia, înființării unui teatru românesc în Ardeal, începe a se desvélui din conturile dorințelor vagi și nedesluite. Adunarea de la Sebeș ne-a întărit mai cu seamă în nădejdea ce legăm de viitoarea intrupare a Thaliei noastre. Stăruința bărbaților puși în fruntea acestei mișcări, prin faptul că elaborând „planul de acțiune al lucrărilor de executat, pentru înființarea unui teatru român”, a fixat terminul de-a concretisă chestiunea, — pe de altă parte sprijinul Românilor, ce s'a manifestat în cele câteva mii de coroane cu cari s'a augmentat fondul, precum și într'o strălucită adunare de caracter național, toate aceste ne îndreptătesc a crede, că n'au apus cu de-

sevêrsire cele câteva fărături de interes pentru artă, fărături a căror contestare de multe ori a fost justificată prin dovezi foarte trist grăitoare. „Planul de acțiune” al comitetului societății semnaleză „direcțiunile în cari trebuie să se lucreze timp de 10 ani în vederea punerii unui fundament solid pentru instituțiunea teatrală”. În sfêrsit s'a fixat un termen în cadrele căruia Români de dincolo sunt chemați a sevêrsi ideia plutitoare de 32 de ani”. În alt număr, același ziar, adauge: „Ni se umple inima de bucurie când vedem ceea ce se întâmplă în Ardeal. Ideia, concepută acum câțiva ani, a formării unui teatru național, începe să iasă din ce în ce mai mult din fagașul imaginației și să devie o necesitate reală și simțită aproape de poporul întreg. Și această urmare eră de așteptat, când șeim ce apostoli curajoși și de inimă luaseră toiagul pribegirei, căutând Români și în colțurile cele mai depărtate, ca să-i cheme la muncă și să-i imboldească la această nouă manifestare de întreținere națională. De și au trecut câțiva ani și „societatea pentru fond de teatru român”, nu are încă o trupă de artiști și un repertoriu ales, totuș în acest timp s'a realizat poate partea cea mai grea a chestiunii: s'a ațiat gustul publicului și s'au convins și cei mai înderênici că cu cât timpurile sunt mai grele și cu cât nevoia unei mai mari desfășurări de muncă națională și de energie se simte, cu atât trebuința unui teatru național devine mai imperioasă, iar realizarea lui, o armă puternică de luptă. Odată înființat, acest teatru — disprețuit în unele țeri — va fi conservatorul simțimintelor și limbei naționale. După cum la biserică se aduă lumea ca să se împărtășească de harul dumnezeesc și să simtă acel moment întăritor de supremă transportare sufletească, — așa va veni la teatru să-și încăldească inimile la focarul aprins de căldura geniului național, care contopește într'un singur suflet mii de suflete răslețe, le face să vibreze împreună de aceeaș cauză sfântă și le hărăzește pentru câteva clipe, ilusia că idealul lor este o realitate, că viața națională — contestată de stăpânitorii șoviniști — există”.

Reprezentație teatrală în Sibiu. Pe timpul în care congresul național-bisericesc din Sibiu va fi întrunit, Reuniunea sodalilor români de acolo va da o reprezentație teatrală în teatrul orașenesc. Se vor juca piesele: „Fricosul” vodvil în 2 acte de Stamati-Ciurea și „Vlăduțul mamei” comedie într'un act de Lupescu. Corul reuniunii va da și o serată musicală în sêptemâna viitoare în sala de la „Unicum”.

O nouă trupă de actori. O seamă de diplomați ai Conservatorului de declamație din București, aflându-se de-odată fără nici o perspectivă de angajament pentru timpul iernei, s'au hotărât, ne spune „Voința Națională”, să formeze o trupă și să ceară direcțiunii Teatrului Național recunoașterea și oarecari recomandări pentru autoritățile orașelor ce vor visita.

MUSICĂ.

Operă italiană în București. După o încercare nereușită de câțiva ani, de a înființa o operă română la Teatrul Național din București, direcțiunea a dat concesiune dlui I. Massim Lensch d'a aduce acolo o trupă italiană. Aceasta își va deschide stagiunea la 6/19 octombrie cu opera „Profetul” de Mayerbeer.

Compoziții noue de I. Vidu. Îubitul nostru compositor musical, dl I. Vidu, dirigent de cor în Lugoj, a scos la lumină două compoziții noue: „Nu-mi place“ și „Îmi place“, pentru cor mixt. Se află de vânzare în librăria diecesană din Caransebeș. Prețul 1 coroană.

Liturghie în 6 voci. Dl Antoniu Sequens, profesor de muzică în Caransebeș, anunță prin ziare că a dat sub tipar o liturghie completă pentru cor mixt în 6 voci. Aceasta va apărea peste două săptămâni și va costa 6 coroane, trimisă recomandată 6 coroane și 45 fileri.

PICTURĂ.

Expoziție de tablouri în Sibii. Profesorul de desen dl Smigelschi, care a făcut întâi la Blaj o expoziție a tablourilor sale, va deschide aceeași expoziție și la Sibii pe timpul sesiunii congresului național bisericesc.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Noul episcop al Lugojului Pr. Ssa dr. Vasile Hossu, în locul banchetului de instalare, a dat săracilor de acolo, la mâna primarului, 400 de coroane, iar 600 de coroane școlii confesionale gr. cat. care se clădește tocmai acum.

Zidirea catedralei din Sibii. Lucrările la zidirea catedralei, scrie „Telegraful Român“, progresează admirabil. Construcțiunea de fier a cupolei principale este deja ridicată, având să urmeze lucrările „Rabitz“. Turnurile sînt pe sfîrșite și în săptămîna viitoare se așează coperișul, asemenea o construcțiune de fier lucrată foarte solid la firma Fabritius de aici, — care va fi acoperit cu placi de aramă. Nu va fi fără interes să se știe, că coperișul turnului, contemplat la o înălțime de 15 metri, constă din 119 bucăți, arcuri mari, șine verticale și cercuri, cari toate reprezintă o greutate de 3615 chilograme, deci la ambe turnurile vin 238 bucăți de o greutate de 7230 chilograme fier lucrat. Din vârful turnurilor 2 crucei aurite vor vesti până în depărtări, că Sibiiul este centrul mitropoliei gr.-ortodoxe din Ungaria și Transilvania.

Jubileul de 40 de ani al gimnasiului din Năsăud. La 4 octombrie s'au împlinit 40 de ani de la înființarea gimnasiului din Năsăud. Aceasta importantă aniversară s'a serbat acolo cu multă bucurie, conform următorului program: În preseara zilei de 4 octombrie serenadă înaintea edificiului gimnasial; în ziua de 4 octombrie serviciu divin solemn în biserica gr. cat.; după liturghie, festival de muzică și declamațiune în aula gimnasială; seara petrecere cu dans în sala de gimnastică a gimnasiului.

Jubileul unui profesor. La 4 octombrie s'au împlinit 25 de ani, de când dl Grigoriu Pletos servește cu un zel neobosit la gimnasiul din Năsăud. În onoarea binemeritatului profesor, colegii, amicii și cunoscuții seî, au aranjat o serbare jubilară, unde au fost felicitat cu multa căldură. La aceste felicitări ne asociăm și noi din toată inima.

Anchetă școlară în Sibii. Conform concluderilor congresuale nr. 61 ex 1900, avînd a se lucra proiectul de plan de învățămînt pentru institutele teolo-

gice, pedagogice și școlile populare din întreaga metropolie, consistoarele eparchiale au fost invitate a designa bărbații de specialitate, cari să ia parte în ancheta școlară spre scopul indicat. Astfel din partea archidiecesei au fost designați: Dr. Eusebiu Roșca director seminarial din Sibii și dr. Ioan Stroia protopresbiterul din Seliște; din diecesa Aradului: Roman Ciorogariu direct. sem. din Arad, dr. Petru Pipoș, profesor preparandial și Iuliu Grofșorean învățător în Galșa; din diecesa Caransebeșului: Dr. Iosif Olariu direct. instit. de teologie din Caransebeș, Patriciu Drăgălina profesor și director preparandial din Caransebeș și Ioan Marcu asesor consist. și învățător emerit în Bocșa-montană. Acești bărbați de specialitate, serie „Drapelul“, s'au întrunit la reședința mitropoliei noastre din Sibii, mercuri în 10/23 septembrie a. c. și după ce au primit informațiunile necesare din partea secretariului mitropolitan, s'au împărțit și au lucrat patru zile în secțiuni speciale, anume în cea teologică, pedagogică și secția pentru școlile populare, pregătind astfel proiectele de planuri, pe cari le-au înaintat consistoriului mitropolitan spre a servi de basă congresului la unificarea planurilor de învățămînt.

Românii din Basarabia nu vrea să-și uite limba odată cu capul. Ziarul eparchiei Basarabiei „Eparhimilie Wiedomosti“ din Chișineu scrie că în Basarabia de mijloc numai o parte nensimțată din populațiune înțelege limba rusă, căci este moldovană adică română. De aceea, pentru ca în aceste locuri să se poată ținea conferințe religioase de cătră preoți, cari cunosc limba moldovenească, este necesar să recurgă la traducerea obiectului despre care se face lectura, ceea-ce nu e tocmai ușor din cauza limbei puțin dezvoltată (?). Astfel protoiereul Gorge Buha, în raportul seü cătră episcopie cere să i se trimită cărți și broșuri, cari cu înlesnire să poată fi traduse în limba moldovenească, de oare-ce enoriașii eparchiei nu pricep rusește nici în biserică, nici la conferințe. Preotul mahalalei Visternicenî, al Chișineului George Abadjera asemenea cere să i se trimită de episcopie cărți pentru studiul limbei moldovenești; tot astfel de cereri sosesc din satul Folești, de la preotul Theodor Bohoș, din satul Polenî, etc.

Fundațiune nouă. Dl Andrei Vodă preot gr. cat. în Ormenișul-de-Câmpie, a depus la capitulul mitropolitan din Blaj suma de 3000 coroane ca fundațiune de stipendii pentru săraci.

G E E N O U ?

Hymen. Dl dr. Nicolau Popovici, medic în Oradea-mare, s'a fidanțat cu dșoara Maria Pazukánits, fiica repositului paroc gr. cat. ruten Pazukánits din Carei, comitatul Sătmar. — Dl George Pleș, învățător gr. or. în Bêrzava, comitatul Arad, s'a logodit cu dșoara Livia Țăran din Totvaradia.

Distincțiune. Maj. Sa regele a conferit dlui George Popp, consilier regesc, director de finanțe în Zombor, ordinul coroanei de fer cl. III.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibii a ținut la 21 septembrie n. o expoziție de vite în comuna Racovița. Aceasta a fost a 13-a expoziție de vite ce a aranjat reuniunea numită în timpul existenței sale de 15 ani. A mai aranjat 3 expoziții de poame, una de industrie de casă și una de oi de prăsilă. Expoziția din Racovița a reușit

foarte bine. Comitetul reuniunii a fost reprezentat prin președintele D. Comșa, secretarul Victor Tordășianu și membrul în comitet Romul Simu. Premii s'au împărțit în valoare de 200 coroane.

Petrecere cu dans în Turda. Românii din Turda vor aranja duminică la 11 octombrie petrecere de cules de vii împreună cu poșta internațională în sala cea mare de la otelul „Europa”. Venitul curat se va împărți între bisericile române de ambele confesiuni din Turda-vechiă.

Petrecere dansantă în Oravița. Duminică la 11 octombrie n., cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Oravița a Asociațiunii, se va ținea în Oravița-română și o petrecere dansantă în sala ospetăriei Iosif Nedici. Președintele comitetului aranjator e dl Carol Pavlovici.

Un nou oaspe al Seghedinului. Dl George Draghiciu, culegător-tipograf din Brașov, a început zilele trecute osenda sa de o lună închisoare de stat din Seghedin, condamnat în procesul pentru cununa de la mormântul lui Andrei Mureșianu.

Ungurii din Moldova. Dl R. Rosetti scrie în „Voința Națională” că ungurii cari locuiesc în Moldova se despart în două ramuri cu totul deosebite: Ciangăii și secuii. Ciangăii locuiesc aproape exclusiv în valea Siretului, de sub Pașcani, în județul Sucevei și până în Ploseuțeni în județul Putnei. Secuii locuiesc în județul Bacăului, în partea muntoasă. Originea ciangăilor se perde în noaptea timpurilor; din contra originea secuilor stabiliți în Moldova este foarte recentă; ei au venit câte unul, pentru a scăpa de oaste, de biruri grele și pentru a afla un trai ușor decât în comitatetele Csik și Háromszék. Ciangăii sunt în deobște oameni avuți, dar încă săbaticii în multe privințe și dispuși la crimele de violență. Secuii sunt, în deobște, mai blânzi și supuși. Toponimia părții din județul Bacău udata de Trotuș este în mare parte ungurească, ceea ce ar dovedi că altă dată populațiunea ungurească de pe această vale eră mult mai numeroasă decât astăzi. Acest fapt este mai ales isbitor în comuna mănăstirea Cașin unde nu mai sunt Unguri de loc, dar mulțime de numiri ungurești.

A murit: George Popescu, paroc gr. or. în Toplița-română, la 1 octombrie n., în etate de 58 ani; — **Maria Herman** n. Bozga, văduvă preoteasă gr. or. din Văleni la 16/29 septembrie, în etate de 70 ani; o deplâng fiii sei: Teodor Hermann protopresbiter gr. or. în Deș, Augustin Hermann paroc gr. or. în Văleni și Ioan Hermann locotenent în armata teritorială.

Călimdarul săptămânei.

Dumin. a 18-a după Rusalii, ev. 1 dela Luca, gl. 1, v. 7.

Ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou
Duminică 28	P. Hariton	11 Emilian
Luni 29	P. Chiriac	12 Maximilian
Mărti 30	M. Grigorie	13 Coloman
Mercuri 1	Ap. Anania	14 Callist
Joi 2	M. Ciprian	15 Teresia
Vineri 3	M. Dionisie Ar.	16 Gal
Sămbătă 4	P. Ieroteiu	17 Hedwig

Avis bonanților noștri. Cu numărul acesta se încheie treiluniul iulie-septembrie. Rugăm pe aceia ale căror abonamente expiră, să le înnoiască de timpuriu.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296b.)

! DEOSEBIT NOROC LA TÖRÖK! Neîntrecut

este norocul, care a favorizat Principala noastră colectură. În timp scurt am plătit onorațiilor noștri mușterii ca câștiguri mai bine de 12 milioane coroane; numai în cele 5 luni din urmă

cele mai mari trei câștiguri și anume:

premiile mari de **605.000** coroane **57080**
cu nr. **100.000** „ **74366**
90.000 „ **109780**

și afară de aceste multe alte câștiguri mari.

Deci recomandăm a participa la cea mai cu sorți loterie de clase din toată lumea. În cele 13 următoare loterii de clase din

110.000 losuri se sortesc **55.000**

cu câștiguri de bani, în total în enorma sumă de

14 milioane 459.000 coroane

Câștigul principal în cazul cel mai norocos:

1.000.000 coroane.

Special un premiu cu **600.000**, un câștig à **400.000**, 1 à **200.000**, 2 à **100.000**, 1 à **90.000**, 2 à **80.000**, 1 à **70.000**, 2 à **60.000**, 1 à **50.000**, 1 à **40.000**, 5 à **30.000**, 3 à **25.000**, 8 à **20.000**, 8 à **15.000**, 36 à **10.000** și încă multe altele; la oaltă **55.000** câștiguri și premii în valoare de **14.459.000** coroane.

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime (1/8) fl. — **.75** sau coroane **1.50**
„ „ pătrime (1/4) „ **1.50** „ „ **3.—**
„ „ jumătate (1/2) „ **3.—** „ „ **6.—**
„ un întreg (1) „ **6.—** „ „ **12.—**

și se trimite pe lângă rambursă sau achitarea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comande pentru losuri originale rugăm a trimite până în

19 octombrie an. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Cea mai mare vânzare în detalii din Ungaria pentru loterie de clase.

Budapesta. Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale sunt: Centrala: **Theresienring 46/a**. 1. Sucursală: **Waltzerring 4**. 2. Sucursală: **Museumring 11**. 3. Sucursală: **Elisabethring 54**.

Dlul **Török & Co.**, Budapesta. (1-6)

Scrisoare de comandă (de tăiat)

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, împreună cu un plan oficial. Suma în coroane _____ / a se încasă prin rambursă / Rog a _____ (urmează cu mandat postal)
șterge ce nu convine.

Adresa
precisă